

Rektor
Uppsala universitet

Juridiska avdelningen
Caroline Cruz
BESLUT

2000-10-30
Reg.nr 31-657-00

Obligatoriskt prov i svenska för studenter som inte har studerat på svenskt gymnasium

Bakgrund

Till Höskoleverket har anmälts innehållet i en kallelse daterad den 27 januari 2000 som är riktad till studenter som inte har studerat på svenskt gymnasium. Studenterna går på apotekar- och receptarieprogrammen vid Uppsala universitet och kallas till ett obligatoriskt prov i svenska. Enligt kallelsen som är undertecknad av farmaceutiska fakultetens studievägledare är godkänt prov ett krav för fortsatta studier vid farmaceutiska fakulteten.

Uppsala universitets yttrande

Universitetet har yttrat sig över innehållet i kallelsen och i huvudsak anfört följande.

Uppsala universitet utarbetade nya utbildningsplaner för apotekar- och receptarieprogrammen 1993 och 1996. Enligt utbildningsplanerna är god förmåga i muntlig och skriftlig framställning ett väsentligt mål i de program som leder fram till respektive examen. Bland de föreskrifter som skall gälla för utbildningarna anges som ett krav godkänt resultat på test i svenska språket för de studenter som inte genomgått svensk gymnasieutbildning. Vid icke godkänt språkprov bör studenterna genomgå en språkkurs eftersom det krävs godkänt test för att få fortsätta utbildningen. Även andra studenter kan åläggas att genomgå kompletterande utbildning om så bedöms nödvändigt.

Apotekare och receptarier är legitimationsyrken och därför är bra muntlig och skriftlig kommunikation i svenska nödvändig. Att utföra test tidigt i utbildningarna är nödvändigt för att så snart som möjligt åtgärda eventuella brister i svenska språket. Svensktestet är inte ett behörighetskrav för att antas till utbildningarna utan ett behörighetskrav för fortsatta studier.

Gällande bestämmelser

Behörighetskrav

Enligt 4 kap. 1 § högskolelagen (1992:1434) skall högskolorna så långt det kan ske med hänsyn till kvalitetskravet i 1 kap. 4 § första stycket som studenter ta emot de sökande som uppfyller behörighetskraven för studierna. I 2 § anges att om inte annat följer av föreskrifter som meddelas av regeringen eller myndighet som

BESLUT

2000-10-30

Reg.nr 31-657-00

Sid 2

regeringen bestämmer, avgör den högskola som anordnar en utbildning vilka behörighetsvillkor som skall gälla för att bli antagen till utbildningen.

Bestämmelser om tillträde till grundläggande högskoleutbildning finns i 7 kap. högskoleförordningen (1993:100). Av 9 § jfr med bilaga 2 (examensordningen) följer att Högskoleverket meddelar föreskrifter om vilka standardbehörigheter som skall gälla för en utbildning som vänder sig till nybörjare och leder till yrkesexamen såsom apotekar- och receptarieexamen.

Högskoleverket har föreskrivit (HSVFS 1996:21, bilaga 3) att för utbildning som leder till apotekarexamen skall gälla standardbehörighet E.4.1 dvs. matematik kurs C, fysik kurs B, kemi kurs B och biologi kurs B. För receptarieexamen gäller E.4.2, samma förkunskapskrav som E.4.1 med undantag för fysik kurs B.

Utbildnings- och kursplan

I 6 kap. högskoleförordningen finns allmänna bestämmelser om grundläggande högskoleutbildning. Enligt 1 § skall all grundläggande högskoleutbildning bedrivas i form av kurser som får sammanföras till utbildningsprogram.

Av 6 - 9 §§ följer att det för utbildningsprogram skall finnas utbildningsplan och för kurserna inom programmet kursplaner. I utbildningsplanen skall anges bl.a. de kurser som utbildningen omfattar och de krav på särskilda förkunskaper och andra villkor som gäller för att bli antagen till utbildningen. I kursplanen skall anges bl.a. det huvudsakliga innehållet i kursen, de läromedel som skall användas, de krav på särskilda förkunskaper och andra villkor som gäller för att bli antagen till kursen och om kursen är uppdelad i delar. I kurs- respektive utbildningsplan skall dessutom anges de övriga föreskrifter som behövs.

Mål

Av examensordningen framgår att studenten skall uppfylla vissa angivna mål för att erhålla en yrkesexamen. Därutöver gäller de mål som respektive högskola bestämmer.

Förarbeten

Under rubriken "Överväganden angående behörighetsregler för utbildningar som leder till yrkesexamen" i propositionen Tillträde till högre utbildning (prop. 1995/96:184 s. 25) anförs bl.a. följande. Den enskilda högskolan bör inte få fastställa högre krav på särskild behörighet än vad Högskoleverket föreskriver. Antalet sökande till olika kurser och utbildningsprogram varierar emellertid och det kan finnas behov av att något avvika från behörighetskraven t.ex. för att bereda fler sökande plats. Högskolorna bör därför kunna frångå de särskilda behörighetskraven t.ex. om antalet behöriga sökande till en viss utbildning är färre än antalet platser. I dessa fall kan högskolorna samtidigt erbjuda studenterna en möjlighet att på ett enkelt sätt komplettera sina kunskaper, antingen genom att mer etablera samverkan

med komvux eller genom att integrera kompletterande undervisning i den ordinarie utbildningen.

Högkoleverkets bedömning

*Lärosätena kan inte själva ställa högre **behörighetskrav** än de som Högskoleverket föreskrivit i standardbehörigheterna för utbildningar som leder till yrkesexamen.*

Fråga är då om universitetet för fortsatta studier i utbildningsplan/kursplan kan ställa krav på andra förkunskaper än de som studenterna har kunnat inhämta under tidigare kurser på utbildningen.

Apotekarexamens **mål** enligt examensordningen är bl.a. att ha förvärvat fördjupade kunskaper inom kemi, biovetenskap och farmaci dvs. studenterna förutsätts ha en sådan förutbildning i dessa ämnen så att de klarar av de specialämnena som utbildningen fördjupar.

Därutöver har i utbildningsplanerna för apotekar- och receptarieprogrammen god förmåga i muntlig och skriftlig framställning fastställts som ett väsentligt mål för att erhålla respektive examen.

Ett mål kan ju i och för sig vara att tala och skriva bra svenska. Det är dock skillnad mellan att föreskriva en **kurs** i svenska (för alla studenter) för att uppnå målet och att kräva ett godkänt test i svenska språket (för vissa studenter) för att få fortsätta utbildningen.

All grundläggande högskoleutbildning skall bedrivas i form av kurser. Det vill säga om de kunskaper i svenska som studenterna besitter genom att endast uppfylla kravet på grundläggande behörighet är otillräckliga kan ett lärosäte i utbildningsplan föreskriva en kurs i svenska språket för att uppnå målet.

I praktiken uppställer universitetet, genom kravet på godkänt resultat på prov i svenska, ytterligare behörighetskrav för de sökande som inte studerat på svenskt gymnasium men som redan antagits på utbildningen. Ett lärosäte får dock inte avvika från de uttömmande behörighetskrav som Högskoleverket uppställt för utbildning som vänder sig till nybörjare och om leder till en yrkesexamen.

Beslut om att sökande inte uppfyller kraven på behörighet för att bli antagen till grundläggande högskoleutbildning kan överklagas hos Överklagandenämnden för högskolan. Denna möjlighet ges inte de studenter som påbörjat utbildningen men som sedan påtvingas ett test som i praktiken inte kan ses som annat än ett behörighetskrav (inte bara för fortsatt utbildning, utan för utbildningen i sin helhet).

Med hänsyn till det anförda måste Uppsala universitetet kritiseras för att utan stöd i högskoleförfattningarna uppställa högre krav på behörighet för apotekar- och receptarieprogrammen än de som Högskoleverket föreskrivit.

HÖGSKOLEVERKET

BESLUT

2000-10-30

Reg.nr 31-657-00

Sid 4

Högskoleverket förutsätter att Uppsala universitet ändrar sina föreskrifter i enlighet med Högskoleverkets ställningstagande.

Detta beslut har fattats av överdirektören Folke K. Larsson efter föredragning av verksjuristen Caroline Cruz. I den slutliga handläggningen har även verksjuristen Barbro Molander deltagit.

På Högskoleverkets vägnar

Folke K. Larsson

Caroline Cruz